

*Шанаєва-Цимбал Людмила,
Ямнич Наталія
Національний університет біоресурсів
і природокористування України*

ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ ГЛИБОКИХ І СТІЙКИХ ІНТЕРЕСІВ ДО ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В наш час зростає потреба в особистостях, які мають високий рівень загальноосвітньої і професійної підготовки, спроможних творчо вирішувати питання, які виникають у процесі життєдіяльності у сучасних умовах. Тому надзвичайно важливим є підготовка студентської молоді до нестандартного, творчого вирішення проблем, які постають перед нею.

Які ж характеристики особистості можна розглядати як надійний орієнтир, що допоможе сформувати творчу особистість? Аналіз з точки зору потреб, нахилів і здібностей показує, що вони є своєрідним фундаментом, на якому будується система інтересів особистості. Суттєва особливість інтересів полягає в тому, що вони є важливим регулятором життєдіяльності людини, і, крім того, знаходяться в тісному взаємозв'язку з іншими підсистемами, які здійснюють регуляцію творчої поведінки особистості. Тому формування в студентської молоді глибоких і стійких інтересів до творчої діяльності є однією з основних передумов підготовки майбутніх фахівців будь-якого профілю, запорука запобігання невдач, які можуть виникнути у процесі діяльності.

Відомо, що інтерес є системо утворюючим фактором, тією першоосновою, опора на яку дозволяє своєчасно визначити ті чи інші потенційні можливості людини, спрямувати їх в потрібне русло з метою подальшого розвитку в стійке особистісне утворення. У процесі свого розвитку інтерес проходить відповідні етапи: від ситуативного, епізодичного при відповідних умовах перетворюється на стійкий інтерес до певної сфери діяльності (С. Крягдже). Для обох стадій обов'язкова наявність таких рис як пізнавальне ставлення, забарвлене інтелектуальною емоцією, і безпосередній мотив, який іде від самої діяльності. У процесі перетворення ситуативного інтересу на особистісний емоційно-пізнавальне ставлення перетворюється на емоційно-пізнавальну спрямованість (М. Морозова), тобто психологічну природу інтересу складає нерозривний комплекс життєво важливих для особистості процесів (інтелектуальних, емоційних та вольових). При цьому інтелектуальний компонент сприяє накопиченню знань і створює основу для подальшої успішної діяльності в актуальній для суб'єкта сфері. Далі він виступає як передумова і умова інтересу. Він створює позитивне ставлення до діяльності і регулює пізнавальну спрямованість особистості. Суттєво змінюються і вольові зусилля, які проявляються в подоланні труднощів у ході виникаючих проблемних ситуацій (О. Гузалова, А. Запорожець, А. Ковальов, М. Чобітько, Н. Литвинова, та інші). Таким чином, розвиток інтересу починається від елементарного стану (допитливості, зацікавленості,

спостережливості) до вищого рівня, в якому виявляється особистість в цілому (О. Гузалова, М. Давлетшин, А. Ковальов, С. Крягдже, Н. Морозова та інші).

За якими ж проявами можна судити про те, що індивід виявляє інтерес до творчої діяльності? Це, перш за все, допитливість у сфері творчості, стійкий нахил до творчої діяльності, зацікавленість нею, читання відповідної літератури, систематичний перегляд телепередач, які присвячені даному питанню, бажання пізнати і розібратися в різних видах творчої діяльності, ознайомитися з особливостями використання творчих прийомів і засобів при вирішенні нестандартних проблем тощо. Тобто провідними структурними компонентами інтересу до творчої діяльності є [1, с. 21]:

а) пізнавальна спрямованість, яка виражається в прагненні пізнати особливості творчої діяльності, проникнути в її сутність, пізнати основні творчі прийоми та методи вирішення складних нестандартних проблем тощо;

б) активно-вольові дії, які спрямовані на набуття знань, умінь та навичок в галузі творчої діяльності, досягнення позитивних результатів у творчих пошуках, в проблемних ситуаціях;

в) емоційна забарвленість (радість від досягнутої мети, задоволення наслідками своєї діяльності в обраному напрямку, набутими знаннями, вміннями і навичками в галузі творчості тощо).

Основними показниками, які свідчать про рівень сформованості в студентської молоді інтересу до творчої діяльності, є їх усвідомленість. Під усвідомленістю ми розуміємо осмислення особистістю значущості творчої діяльності для майбутнього, наявність потягу займатися нею. Саме показник усвідомленості демонструє рівень «зрілості» ставлення особистості до творчої діяльності, детермінує поведінку суб'єкта, є мотиваційним ядром особистості. Поряд з цим спрямування мотиву на те, на що спрямоване коло інтересів студентів, може бути різним. Отже, показник спрямованості інтересу до творчої діяльності є друга важлива складова рівня сформованості інтересу до творчої діяльності. Наступним показником сформованості в суб'єкта інтересу до творчої діяльності є яскраво виражений потяг займатися творчою діяльністю (активно-вольові дії, спрямовані на досягнення мети, яка ставиться). І, нарешті, четвертим показником прояву інтересу до творчості є емоційна захопленість у процесі творчого пошуку при вирішенні різних нестандартних ситуацій [5, с. 215].

Отже, критеріями при визначенні дієвості інтересу є такі:

а) усвідомлення предмету інтересу, яке детермінує поведінку студентів;

б) чітко виражена потреба в занятті саме даною діяльністю (активно-вольові дії, які спрямовують на досягнення мети);

в) емоційна зацікавленість у процесі творчого пошуку шляхів вирішення різних проблем.

Які ж психологічні умови сприяють оптимізації процесу формування в студентської молоді інтересу до творчої діяльності? Дослідження свідчить, що найбільш ефективно це здійснюється при використанні спеціально розробленого творчого тренінгу, у процесі якого будуть створюватися умови, з одного боку, для розвитку провідних складових творчої особистості (вміння

проявляти творчу активність у висуванні власних гіпотез; проявляти оригінальність, нестандартність у процесі розв'язання завдань, самостійність, ініціативність тощо), а з іншого – для становлення та розвитку інтересу до творчої діяльності. При розробці творчого тренінгу доцільно спиратися на концепцію формування творчої особистості та реалізації творчого потенціалу, яка запропонована В. Моляко [4]. Сутність її полягає у систематичному розв'язуванні особистістю різноманітних творчих завдань з обов'язковою орієнтацією на досягнення оригінальних результатів при виконанні будь-якої діяльності, знаходження якомога більшої кількості варіантів розв'язання кожної нової задачі [4, с. 24].

Що ж стосується управління творчою діяльністю, то воно можливе:

а) на шляху алгоритмізації творчої діяльності, розробки «евристичних» прийомів, використання яких веде до відкриття нового в процесі розв'язання творчих завдань особистістю;

б) шляхом створення умов, які сприяють творчості (ці умови досить відомі: це створення ситуацій, які сприяють інтуїтивному охопленню ідеї вирішення творчої проблеми, виховання якостей творчої особистості, формування творчого клімату у процесі розв'язання проблем). Саме з цим шляхом управління пов'язане формування евристичних прийомів розв'язання творчих задач, методів евристичної технології, прийомів стимулювання творчої активності людини. Як доведено вченими, саме управляти творчістю людини неможливо без урахування якостей творчої особистості, зокрема, її переконань, потреб, інтересів, нахилів, мотивів, здібностей, тобто провідних складових, які й визначають становлення та розвиток творчого потенціалу студентської молоді.

Список використаної літератури

1. Гузалова, О. В. *Педагогічні умови організації творчої діяльності студентів вищих технічних навчальних закладів у процесі вивчення природничо-математичних дисциплін* [Текст]: автореф. дис.канд. пед. наук : 13.00.04. Південноукр. нац. пед. ун-т ім. К.Д. Ушинського. О. 2010. 21 с.

2. Єгорова, О. Дослідницькі уміння як складова творчої особистості. *Гуманізація навчально-виховного процесу: Збірник наукових праць*. За ред. В. Сипченка. Славянськ: Видавничий центр СДНУ. 2006. Випуск XXX С.19-23.

3. Литвинова, Н. І. Деякі аспекти підготовка студентської молоді до творчої діяльності. *Еколого-натуралістична творчість*. Наук.мет.зб. К. 2010. С. 10-24.

4. Моляко, В.О. *Концепція виховання творчої особистості*. К.,2001. 24с.

5. Роменець, В. А. *Психологія творчості*: Навч.посібник. 3-те вид. К.: Либідь. 2014. 288 с.

6. Чобітько, М. Г. Особистісно орієнтоване професійне навчання: зміст і структура. *Педагогіка і психологія*. 2005. Вип. 3 (48). С. 48-52.